

Livets Söndag

En dag för att fira och värna Livets gåva

Apell för uppläsning

Människan - underbart skapad!

Stefan Swärd

Denna appell kan förslagsvis läsas i samband med att församlingen tar upp en kollekt till förmån för Livlinans, Ja till Livets eller andra livsbejakande arbeten.

Bibelns budskap och en kristen värdering är att varje människa är unik, har ett unikt värde och är skapad till Guds avbild. Psalmisten uttrycker i tacksägelse: *”Jag tackar dig för att jag är så underbart skapad. Ja, underbara är dina verk, min själ vet det så väl”* (Ps. 139:14).

Detta värde gäller oavsett ålder, kön, etnicitet, intelligens, utbildningsnivå, hälsotillstånd eller produktionsförmåga.

Människovärdet är utsatt för attack på olika sätt i det moderna samhället. Människans värde bestäms ofta av om man är önskad och produktiv. Det svaga sorteras bort. Människor som inte är ekonomiskt produktiva betraktas i stigande grad som en belastning.

Dödshjälpsdebatten växer i styrka och hotar människovärdet i livets slutskede. Brist på rättsskydd för fostret kombinerat med en växande förmåga att ställa diagnoser redan tidigt under graviditeten, hotar människovärdet i livets början. Genom att väva in nyttoetiska aspekter i synen på människan, får vi ett farligt ett samhälle. Där nyttoetiken råder riskerar den svaga och lilla människan att hamna i ett hopplöst underläge. Då kan kristen etik och människosyn vara en garant - för det lilla och svaga livet, för den sjuke, den svage och den ofödde. Genom att utgå från att varje människa är oändligt värdefull och skyddsvärd utgör de kristna värderingarna ett försvar varhelst människovärdet ifrågasätts eller kränks. Det är ett Guds under att vi har fått livet som en gåva från vår skapare.

Vi har ett ansvar för att vårda om våra egna liv så att vi lever till Guds ära, samtidigt som vi behöver visa osjälvisk barmhärtighet och hjälpa människor som är hotade till livet. Dessa hot uttrycks idag på många olika sätt, som bristande respekt för det ofödda livet, krig, svält och obotliga sjukdomar. Som kristna är vi kallade att stå på livets sida och konsekvent bekämpa döden i alla dess former.

Denna söndag kan vi på ett särskilt sätt få uttrycka vår förundran över och uppskattning av livet, alltifrån dess början till dess slut. Låt oss åter säga ett tydligt JA till livet och ett JA till livets Herre. Han som är skaparen av allt liv och som vill liv i gemenskap med Honom.

Stefan Swärd är pastor i Elimkyrkan i Stockholm, samt ordförande för Svenska Evangeliska Alliansen (SEA). Han har tidigare även varit ordförande i Evangeliska Frikyrkan (EFK).

Livets Söndag

- en dag i glädje för att fira och värna livets gåva

Initiativet till firandet av Livets Söndag togs av den katolska kyrkans biskop Anders Arborelius. Idén har senare spridit sig till kyrkor inom de flesta samfund i Sverige. Allt fler församlingar uppmärksammar nu dagen i större eller mindre omfattning.

Till försvar för det unika människovärdet

Livets Söndag är en dag med fokus på livets värde och helgd, en dag för församlingen att betona glädjen och tacksamheten över livet. Livets Söndag är också ett tillfälle att markera ståndpunkt och stå upp emot de krafter som verkar emot livet och det unika människovärdet.

- Denna söndag kan vi på ett särskilt sätt få uttrycka vår förundran över och uppskattning av livet, alltifrån dess början till dess slut. Låt oss åter säga ett tydligt JA till livet och ett JA till livets Herre. Han som är skaparen av allt liv och som vill liv i gemenskap med Honom, skriver Stefan Swärd, pastor i Elimkyrkan i Stockholm, samt ordförande för Svenska Evangeliska Alliansen (SEA), i den appell du finner i denna skrift och som med fördel kan läsas upp under Livets Söndag.

Uppmanar att fira Livets Söndag

Några av dem som uppmanar till firandet av Livets Söndag är Biskop Anders Arborelius (Stockholms katolska stift), Ärkebiskop Benjamin Atas, (syrisk-ortodoxa kyrkan i Sverige), pastor Ulf Ekman (församlingen Livets ord i Uppsala) och pastor Sten-Gunnar Hedin (pingstkyrkan i Södertälje). Dessa understryker tacksamheten för livets gåva och att Gud vill att varje människa ska finnas till.

- Ingen har rätt att förneka oss livets gåva. Detta liv är heligt och okränkbart både vid dess begynnelse och när det går mot sin jordiska avslutning, konstaterar de.

- Snart firar stora delar av världen Jesu födelse. Han som föddes till jorden som ett barn, ett "foster", påminner oss alla på ett fascinerande sätt om den oerhörda potential varje ofött barn, varje människa har, skriver de i ett upprop där de manar till att uppmärksamma livets gåva och fira Livets Söndag den tredje advent.

Marias exempel

För många församlingar är Livets Söndag ett tillfälle att påminna om ansvaret att hjälpa de kvinnor som behöver stöd och hjälp för att behålla sitt barn. Denna aspekt på Livets Söndag kan innebära att ord görs till handling genom en kollekt till exempelvis Livlinan eller andra livsbejakande arbeten för gravida kvinnor. Närheten till julhelgen gör det naturligt att under Livets Söndag minnas Maria och hennes medsystrar genom historien: unga kvinnor som bär på livets gåva, en gåva som behöver både beskyddas och bejakas.

Predikouppslag

Skapad till Guds avbild

Sten-Gunnar Hedin

”Därför skall också barnet kallas heligt och Guds son.” Maria andades häftigt. Hade hon hört rätt? Vad hade ängeln sagt? Skulle hon bära inom sig Guds egen son? Skulle Gud själv bli till människa, i henne? Ja, det var sant. Gud själv skulle inkarneras och bli till människa, inom henne. Ett heligt liv hade börjat växa inom henne...

Bara en kvinna har burit Guds egen son inom sig! Men, varje gravid kvinna bär ett liv, skapat för att vara helgat och avskilt för Gud. Ett liv skapat till Guds egen avbild. En människa med ett unikt värde alltifrån befruktningen intill livets sista svaga och flämtande andetag.

Detta i Gud grundade unika och omätliga värde är inte baserat på vad människan har gjort, vad andra har för åsikter om henne, eller hur hon fysiskt och psykiskt är formad och funtad. Detta värde är grundat enbart på att hon är just – människa; skapad till Gud den allsmåktiges dyrbara avbild, med sitt värde grundat just i Skaparen själv.

I sitt ord, sin lag och sina budord beskyddar och inskräper Gud människans värde. Han presenterar sig som de faderlösas fader och änkornas försvarare, en Gud för den svage och den utsatta (Ps 8:6) och han identifierar sig så innerligt med människan att han fastslår att det vi gör för en av dessa *”mina minsta”*, det gör vi mot Mästaren själv (Matt 25:40). Ja, så till den grad ser och berörs Gud av människan att han ger henne sin ende son, sig själv, för att ge henne liv! Så hög och oersättlig ser han den lilla människan. Vad kan väl vi då göra annat än att bejaka detta ställningstagande som vår Mästare och Herre har?

I bibeln benämns Gud som *”Seendets Gud”* (1 Mos 16:13) och den förkastade Hagar med sin lilla ifrågasatta son, konstaterar förundrat i sin ökennöd att hon fått möta *”honom som ser mig”*. I Psalm 139: 15 skriver psalmisten om att Guds ögon *”såg mig, när jag ännu knappast var formad”*. Och kallelsen ljuder genom historien ut till små oformade embryon med namn som Jeremia, Jesaja och Johannes, liksom till tusen och åter tusen andra (Jer 1:5, Jes 49:1, Luk 1:15).

Gud är en gud som ser och kallar. Kallar till liv. Han ser varje människa, även den mest osynlige, den mest svage, den mest önskade. Gud ser och han vill att vi ska se; från himlen ljuder ett rungande *”Ecce Homo”* - se människan!

”Lär er att göra det som är gott, sök det rätta. Tillrättavisa förtryckaren, försvara den faderlösas rätt, stöd änkan i hennes sak”, uppmanar Gud med allvarsam och uppmanande ton i Jesaja bok (Jes 1:17).

Artiklen fortsätter på nästa sida >>

– Vem är då vår tids faderlösa? Vilka är våra änkor? Kan det vara så att den övergivna kvinnan som känner sig pressad till en abort är en av vår tids änkor och det lilla oönskade liv som växer inom henne, den faderlösa? Kan det vara så att förtryckaren finns närmare oss än vi ibland vill inse? Som kyrka bör vi försvara deras rätt och stödja deras sak. Och vi behöver våga höja vår röst emot förtryckaren. För livet. För människan.

Det femte budet utmanar oss att inte kränka någons liv, därför att livet är en gåva från Gud. Att följa budet, gudsordet, kan innebära att behöva gå emot strömmen - att våga följa sin inre röst. Denna rätt att följa sitt samvetes röst är något som borde vara en självklar rätt i ett demokratiskt samhälle. Så är det inte i Sverige idag. Trots EU-konventionernas uppmaning till samvetsfrihet är vårdpersonal i princip tvingade att medverka vid aborter, även mot sitt samvete. Detta kan vi som kyrka inte stillatigande acceptera!

Gud har lagt evigheten i varje människas hjärta. Han har gett oss ett samvete. Ett samvete som skaver när hans bud överträds, men även ett samvete som kan förhärdas och svalna. Det är ett samvete vi ska vara rädda om, en hjärtats röst att beskydda och bevara. Som församling och som kyrka behöver vi stå upp för rätten att *”lyda Gud mer än människor”* (Apg 5:29), att följa den stilla hjärtats röst, mitt i åsiktsbruset och mitt i kampen om människan.

Människan är kallad att vara förvaltare av livet. Kyrkan består av enskilda människor som valt att följa Jesus Kristus – Gud inkarnerad – som själv gav sitt för att ge liv och därför är Kyrkan den profetiska rösten som påminner människan om detta uppdrag. Kyrkan är förvaltare och försvarare av livet, gudsordet och sanningen, en beskyddare av människovärdet. När livet hotas, vilket det är vid dess begynnelse eller vid dess slutstadium, måste Kyrkan våga tala, agera för livet. Men det kan endast ske om församlingen har enskilda människor som tillsammans blir en profetisk skara människor som med sina liv vågar stå upp för godhet, sanning och rätt! En skara som vittnar om det som väntar – om Gudsriket, där inget mörker finns och där döden inte mer är (Upp 21:4, 23).

Det hade bara gått några dagar sedan ängelns ord till Maria. Hon klev med ivriga – om än något dröjande steg - in över sin släkting Elisabeths tröskel. Vad skulle ske? Hur skulle hon förklara sig? Hon var ju gravid... men allt var så tidigt och hon kunde bli så ifrågasatt, ja rent av hotad till livet... Frågorna var många, men inom henne hörde hon ängelns röst *”Frukta inte, Maria.”* Hon hann inte mer än att hälsa på sin släkting Elisabeth, som också är gravid men i 12:e graviditetsveckan, innan denna ropade till av glädje! Den tre månader gamla Johannes spratt på en himmelsk ingivelse till av glädje inom hennes äldre släkting och full av Andens inspiration och lycka över det liv som spirade inom Maria ropade Elisabeth med hög röst:

”Välsignad är du bland kvinnor, och välsignad är din livsfrukt! Men varför händer detta mig, att min Herres mor kommer till mig? Se, när ljudet av din hälsning nådde mina öron, spratt barnet till i mig av glädje. Och salig är du som trodde, ty det som Herren har sagt till dig skall gå i uppfyllelse.” (Luk 1:39-45)

Må vi möta varje litet barn med samma välkomnande glädje!

”Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn, han tar emot mig. Och den som tar emot mig, han tar inte emot mig, utan den som har sänt mig.” Mark 9:37

Sten-Gunnar Hedin är pastor i Södertälje Pingstkyrka och tidigare föreståndare för Pingst ffs.

Bibelhänvisningar

Övriga predikouppslag

Gert-Ove Liw, pingstpastor

- Joh 10:10 Jesus Kristus kom för att ge liv och övernog. Vi tror på ett Livets evangelium.
- 5 Mos 30:19 Människans ovillkorliga rätt till liv är en sanning som sätts i fråga i samhället, genom ex självmord, eutanasi (dödshjälp) och abort.
- Ords 31:8 Församlingen behöver vara en röst för den stumme och försvarsvara den värnlöse.
- Ps 139:13 Alltifrån det första ögonblicket, konceptionen, till det sista flämtande
Ps 22:11 andetaget har människan rätt till skydd.
- Luk 1:39-57 Bara några dagar efter bebådelsen gläder sig den sex månader gamla Johannes i sin moders liv över det lilla embryot Jesus.
- 1 Mos 1:27 Det mänskliga livets helighet.
- 5 Mos 5:17 Alla andra mänskliga rättigheter förutsätter rätten till liv. Utan rätten till liv hänger de andra rättigheterna i luften. Ändå märker vi hur många tycks förbise detta faktum. Det har blivit alltför lätt att fördunkla eller förneka det mänskliga livets helighet.
- Matt 5:13 Församlingen är jordens salt; men om saltet mister sin sälta, varmed skall man då ge det sälta igen? Det är vårt ansvar som kristna att verka för livet och våga vara salt och ljus.
- Joh 1:1-5 Låt Guds ord, sanningen, skina i en mörk värld! I ordet var liv och livet var människornas ljus. Och ljuset lyser i mörkret och mörkret har inte fått makt därmed.
- Luk 3:4-6 Var, likt Johannes Döparen, en vägröjare för Herren. Tala sanningen, fylld av kärlek. Bered en väg för Herren, till frälsning för landet.
- Matt 25:40 Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig.

Den kristna etiken

- Människans liv är en gåva från Gud och är heligt. Varje handling som avsiktligt avslutar liv är fel.
- Mänskligt liv är heligt för att det från start kräver ett kreativt handlande från Gud.
- Människans liv kommer från Gud och endast han äger människans liv.
- Rätten till liv är en essentiell rätt, både inom judisk-kristen och sekulär tradition.
- Rätten till livet är en grundläggande mänsklig rättighet, varifrån alla andra rättigheter är beroende. De mänskliga rättigheterna, artikel 2: "Envars liv skall skyddas av lagen".

Gudstjänstens utformning

Förslag på gudstjänstens prägel

Även om Livets Söndag berör allvarliga ämnen kan gudstjänsten med fördel präglas av glädje och tacksamhet genom fokus på det positiva och fantastiska i den gåva själva livet är. Livets stora gåva är en källa till glädje och tacksamhet. Gud vill att vi skall vara till. Han ger oss vår existens. Han låter oss leva för att vi skall lära känna Honom! En viktig uppmaning till gudstjänstdeltagaren kan vara att agera, tala och stå upp för Livet och människovärdet.

Upprop

- Läs Stefans Swärds apell inför Söndagen (sid 2 i detta häfte)

Sång och musikinslag

- Låt barnkören sjunga några sånger om glädjen över livet
- Sjung livsbejakande psalmer och sånger

Predikan

- Utgå från predikouppslag, bibelhänvisningarna i häftet eller kyrkoårets texter: Första årgången (Jes 29:17-21/1 Kor 4:1-5/Matt 11:2-11). Andra årgången (Mal 4:4-6/2 Petr 1:19-21/ Matt 11:12-19). Tredje årgången (Jes 40:1-8, Gal 3:21-29, Luk 3:1-15). Psaltarpsalm 146:3-9.
- Använd gärna material ur Lord Altons powerpoint-underlag, som du finner på www.livetssondag.se

Omvändelse och bön

- Omvändelse, bekännelse och förbön
- Använd bönepunkterna i detta häfte och på www.livetssondag.se
- Ha en tyst minut för de kvinnor som gjort abort och/eller för de ofödda.

Bildspel

- Stämmingsfullt och berörande bildspel finner du på www.livetssondag.se

Berättelser

- Kanske någon i församlingen vill berätta sin upplevelse?

Kollekt

- Ta upp en kollekt till livsbejakande arbeten, ex. Livlinan eller Ja till Livet

Böneupprop inför Livets Söndag

Det lönar sig att be!

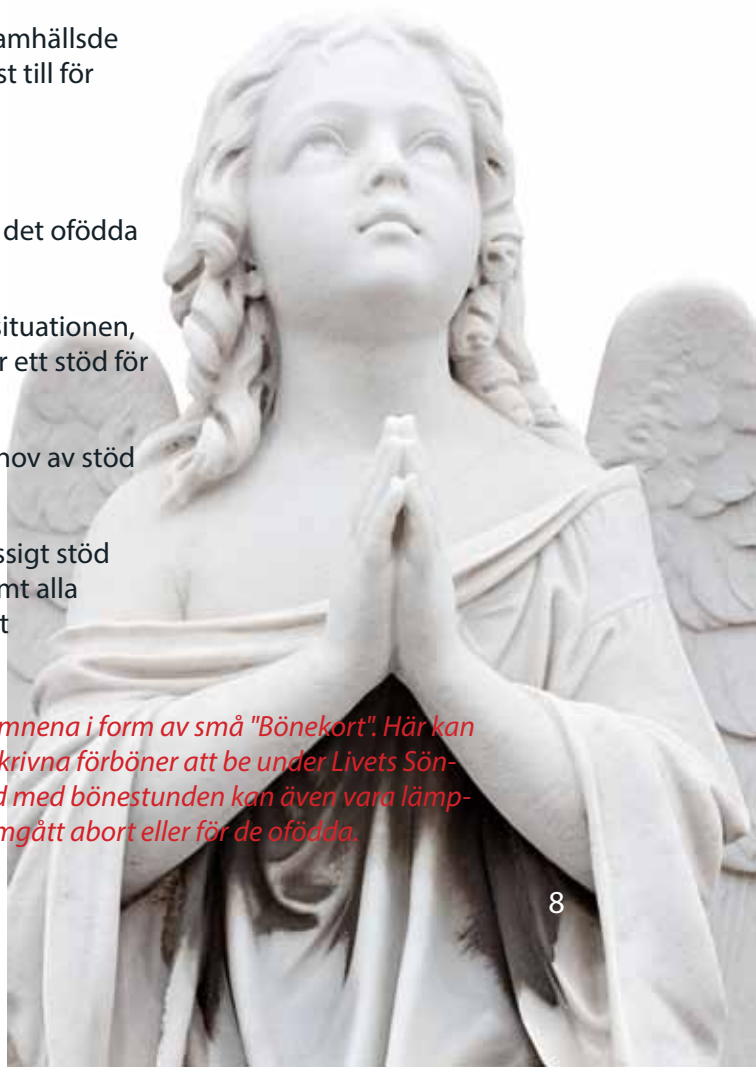
Ingemar Helmner, evangelist

Eftersom jag reser som evangelist och predikar i olika konferenser varje helg, känns det angeläget att inspirera så många kristna som möjligt till förbön för abortsituationen i Sverige. Det känns som en förmån att, överalla samfundsgränser, få delta i varm och innerlig förbönstjänst till försvar för livet! I kärleksfull bön omsluter vi dem som genomgått smärtsamma aborter samtidigt som vi fortsätter ropa till Gud om ett uppvaknande, en kursändring i vårt land! Lyft gärna dessa angelägna böneämnen under Livets söndag.

Böneämnen

- de kvinnor som just nu överväger abort (det görs 160 aborter varje arbetsdag i Sverige)
- att politikernas hjärtan ska mjukna
- radikalt sänkta aborttal i Sverige
- att gravida kvinnor ska få ett livsbejakande bemötande i vården och ges alternativ till abort
- att synen på sexualitet förändras
- att Sverige får ett barn- och familjevänligare samhällsklimat
- att det ofödda barnet ska bli synligt i samhällsdebatten och att fler grupper höjer sin röst till för mån för livet
- att män ser sitt ansvar
- nya lagar som respekterar och skyddar det ofödda barnet
- att kristenheten förstår allvaret i abortsituationen, blir delaktiga i samhällsdebatten och är ett stöd för de kvinnor som gjort abort
- att Livlinan når fler kvinnor som är i behov av stöd och hjälp
- praktiskt, ekonomiskt och opinionsmässigt stöd för Ja till Livets och Livlinans arbete, samt alla andra som verkar för det ofödda barnet

På www.livetssondag.se kan du ladda ner böneämnena i form av små "Bönekort". Här kan finns även länkning till Katolska kyrkans specialskrivna förböner att be under Livets Söndag, samt info om andra böneupprop. I samband med bönestunden kan även vara lämpligt att ha en tyst minut för de kvinnor som genomgått abort eller för de ofödda.

Tänkvärda ord för livet

Lord David Alton

ledamot av Brittiska överhuset

Den kristne ledamoten av det brittiska överhuset, Lord David Alton, har gjort sig känd för ett starkt engagemang i frågor som rör rätten till liv.

Han arbetar dagligen med att driva frågor på politisk nivå som rör abort, dödshjälp och mänskliga rättigheter. Han arbetar även som rådgivare i moraliska och etiska frågor åt en rad olika organisationer och talar både nationellt och internationellt kring dessa frågor. På vår hemsida finner du delar av Aaltons powerpoint-underlag, med en mängd tänkvärda citat och fakta. Du kan även besöka hans hemsida där du hittar fler tal och fakta.

“Life is the most beautiful gift of God. That is why it is so painful to see what is happening today in so many places around the world: life is being deliberately destroyed by war, by violence, by abortion... I have often said, and am sure of it, that the greatest destroyer of peace in the world today is abortion.”

Mother Teresa of Calcutta

“In Germany they came first for the Communists and I didn't speak up because I wasn't a communist. Then they came for the Jews and I didn't speak up because I wasn't a Jew. Then they came for the trades unionists and I didn't speak up because I wasn't a trades unionist. Then they came for the Catholics and I didn't speak up because I was a Protestant. Then they came for me and by that time no one was left to speak up for me.”

Pastor Martin Niemoller

Hemsida: www.davidalton.net

Lord Altons powerpoint-underlag finner du på www.livetssondag.se

Att få ha en minnesplats

Ett sätt att ge sorgen vägar

Tuve Skånberg

En av de mest gripande platser man kan besöka är Yad Vashem i Jerusalem. När de judar som överlevt andra världskriget kom till Israel var sorgen omätlig efter alla dem som gått under i koncentrationslägren. För att inte deras liv och namn skulle glömmas inrättades ett stort museum eller minnesmärke över deras liv strax utanför Jerusalem, som gavs namnet Yad Vashem. De hebreiska orden betyder ordagrant *”hand och namn”* och möter oss i profeten Jesajas bok 56:5 där Gud lovar den som saknar barn att få *”ett namn, ett äreminne”* för de söner och döttrar han eller hon aldrig fick. *”En åminnelse och ett namn”* som det heter i den gamla bibelöversättningen.

Det var med en klump i halsen jag vandrade genom det stora rum där hundratusentals judiska barns fotografier hänger, upplysta i ett annars mörkt rum. Ständigt, dag och natt blir deras namn upplästa av en ständigt närvarande speakerröst i bakgrunden. En åminnelse och ett namn. Ett äreminne över alla dem som inte fick leva. Vårt behov av att sörja är oändligt.

Att sörja barn som aldrig fick födas är också en sorg. I andra Samuelsboken 18:18 berättas att kungasonen *”Absalom hade medan han levde låtit resa en stod åt sig i Kungadalen. Jag har ju ingen son som kan föra mitt namn vidare’ sade han. Därför gav han sitt namn åt minnesstenen; ännu idag heter den Absaloms pelare.”*

Att sörja ett barn som inte fick leva, ett barn som aldrig föddes är svårt. Så mycket av förhoppningar är knutna till våra barn, till dem som är den enda kontakten vi har med den framtid som väntar då vi har lämnat detta liv. De skulle bära vårt namn, vårt minne och vår livsgärning vidare. Nu är barnet borta och framtiden kan kännas stängd.

Att få resa *”en åminnelse och ett namn”* kan ge sorgen vägar, kan göra framtiden mer möjlig. En minnessten kan finnas kvar, som en åminnelse, som ett tecken på att någon var här, någon som lämnade livet och som inte får bli glömd. Särskilt djup blir sorgen, skulden och delaktigheten, och särskilt svår att hantera, när den som lämnade livet blev aborterad i livets själva gryning. Men också då, kanske särskilt då, finns behovet att skapa *”en åminnelse och ett namn”*, en minnesplats i en önskan att livet skulle ha gått annorlunda.

Skapa en minnesplats för de ofödda i din närhet

Genom en minnessten, en plakett eller ett vådräd som en minnesplats i din församlings närhet, ger ni ett saknat utrymme för att sörja och hedra minnet av de ofödda. Vill du ha mer info om detta?

Kontakta Tuve Skånberg på tuve.skanberg@labarum.se

Hämta mer material på nätet

Bildspel, powerpoint, artiklar och fakta

www.livetssondag.se

En hemsida full av material som kan användas som uppslag inför firandet av Livets Söndag! Här finner du länkar till idéunderlag, uppslag, artiklar, böneuppslag, predikounderlag, herdabrev, statistik och fakta. Här finns även stämningsfulla bildspel från Ja till Livet och Livlinan, Lord David Altons powerpoint-underlag med livsbejakande, bevingade och kloka citat att använda till söndagens predikan och mycket, mycket mer.

www.ehd.org

Matnyttig hemsida, full med bilder och fakta om människans utveckling.

www.davidalton.net

Den kristne ledamoten av det brittiska överhuset, Lord David Altons hemsida, där han har en mängd material som rör rätten till liv.

www.respektlivet.nu

Den katolska rörelsen Respekt som arbetar för livets okränkbarhet, har en mängd artiklar som utifrån ett kristet perspektiv diskuterar människovärdesfrågorna.

Material att beställa

Material som kan vara intressanta inför Livets Söndag

Böcker

- *Ecce Homo - Se Människan*, Per Ewert (50 kr) - Svenska Evangeliska Alliansens Idé skrift för människans unika värde. Beställ på www.sea.nu (Obs - mängdrabatt!)
- *En tid för läkedom*, L. Freed & P. Salazar (295 kr) - Självvård i samband med abort
- *Inte bara Hitler - föraktet för livet*, F. Werthamn, P. Landgren & T. Seidal (199 kr) - Om vår tids behandling av defekta och oönskade människor.
- *Kloning och människovärde*, P. Landgren & D. Wärn (199 kr) - Om forskningens etiska gränser.
- *Drabbad av verkligheten*, Abby Johnsson (239 kr) - En verklighetsbaserad roman.

Övriga material

- *180 grader*, Ray Comfort, DVD (79 kr) - samtal kring abort och människovärde
- Tidningen Enim (ange vilket nummer)
- *Avlång Livlinan-affisch*, liten *Livlinanpamflett & broschyr* (endast porto)
- *Fostermodeller* (1999 kr) - läromedel med realistiska 5 modeller av ofödda
- Pins *Precious feet*, silver eller guldfärgad, resp platerade (15 resp 59 kr)
- *Vykortsserien - Ett liv värt att leva* - 10 kort / 10 motiv av Jaqueline Holmberg (49 kr)

Allt exklusivt porto. Beställning, om inget annat anges:

Ja till Livet
E-mail: info@jatillivet.se
Tfn: 018 - 12 71 09
Webshop: www.jatillivet.se/webshop

Att bortdefiniera en människa

Artikel om människovärdet i Sverige

Tomas Seidal

Hur skulle du reagera om någon sa till dig att du inte är en människa? Eller ännu värre, om lagen som sa det om dig? För de flesta av oss är detta ett mardrömsscenario vi inte ens kan föreställa oss i våra mörkaste stunder. Ändå är detta en verklighet som genom historien drabbat stora grupper av människor, och gör så än idag. Medicine dr. Tomas Seidal, överläkare i Halmstad, skriver om hur "förnekandet" drabbar människor idag.

NÄR PORTARNA TILL Auschwitz öppnades för nästan exakt 60 år sedan, den 27 januari 1945, fick världen obestridliga bevis för vilka grymheter vi människor är förmögna till. Samtidigt var det bevis för vad som händer när vissa människor fräntas sitt fulla människovärde.

Bara några år senare, den 10 december 1948, antog FN:s generalförsamling den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Hela deklarationen andas lärdomar dragna från Auschwitz och de grymheter nazisterna för alltid kommer att förknippas med. Inledningen till deklarationen lyder: "Erkännandet av det inneboende värdet hos alla medlemmar av människosläktet och av deras lika och oförbytliga rättigheter är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen." Därefter följer förklaringens inledande artiklar: "Alla människor är födda

Åren efter 1945 antogs även Europakonventionen, idag EU:s grundläggande fri- och rättighetsförklaring, och Genève-deklarationen, som särskilt beaktade hur läkare låtit sig utnyttjas av en människoföraktande ideologi. Redan under 1930-talet hade tyska läkare inlett dödshjälpsprogram som riktade sig mot fysiskt och mentalt handikappade. I Auschwitz hade läkaren Josef Mengele utfört "rasbiologiska" och "genetiska" experiment på lägerfångar i läkarvetenskapens namn.

"Envar har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet"

FN:s deklaration om mänskliga rättigheter

Europakonventionen inleds: "Envars rätt till liv skall skyddas genom lag." Genève-deklarationens läkared avslutas: "Jag skall bibehålla den yttersta respekt för mänskligt liv från tiden för konceptionen, icke ens under hot skall jag använda mina medicinska kunskaper i strid mot

Artiklen fortsätter på nästa sida >>

VID ÅTERUPPBYGGANDET AV det demokratiska Västtyskland skrevs rätten till liv också in i grundlagen. Som en följd därav fick landet en livsbejakande, restriktiv abortlagstiftning. För det nya Tyskland var det viktigt att markera att det absoluta människovärdet verkligen gällde "alla medlemmar" av människosläktet. (Östtyskland däremot fortsatte att bygga sin lagstiftning på den materialistiska människosyn som då var förhärskande i östblocket. Redan 1921 hade denna människosyn gjort att Sovjetunionen, under Vladimir Lenins diktatur, blev den första nationen

i världen att införa fri abort). Idag ser vi åter hur vissa människor fråntas sitt fulla människovärde. Samhället och dess medborgare accepterar åter dödande av oönskade individer och i växande grad också människor med nedsatt funktion eller "dåliga anlag".

De blir objekt, istället för subjekt. Det handlar om abort, abortinriktad fosterdiagnostik, dödshjälp, och embryonal stamcells forskning. Frågan är hur detta är möjligt?

Det finns två principiella sätt att legitimera övergrepp mot människor. Dels kan man:

1 hävda att människor har olika värde, beroende på olika värdeskalor. Man kan hävda att sjuka, handikappade eller avvikande individer har ett lägre värde. Dessa människor kan då t ex offras för att uppnå något som gagnar andra intressen – formulerade av dem som menar sig ha ett högre människovärde. Detta synsätt ger direkta associationer till nazismen, och inte många skulle på allvar hävda en sådan ståndpunkt i dag.

2 tillämpa kriterier som gör att vissa människor inte alls betraktas som människor. De "bortdefinieras". De kan elimineras eftersom de inte bara saknar människovärde utan stundtals utmålas som direkt skadliga för samhället och medmänniskorna. Antisemitismen kännetecknas oftast av just detta. Man kan säga att bortdefiniering av individer eller hela grupper av människor kan vara slutstadiet i en process där människors värde har börjat ifrågasättas och graderas.

"De blir objekt, istället för subjekt. Det handlar om abort, abortinriktning, abortinriktad fosterdiagnostik, dödshjälp och embryonal forskning.

Frågan är hur detta är möjligt?"

MEN ATT BORTDEFINIERA människor kan också vara själva principen man utgår ifrån för att uppnå vissa mål. Den svenska abortsynen präglas av just detta, i vår kultur något paradoxala fenomen. Alla erkänner visserligen att redan det befruktade ägget är en levande organism av arten Homo sapiens, men vill ändå inte se det ofödda barnet som en människa förrän efter utgången av vecka arton. Man väljer med denna syn att definiera människan som en minst arton veckor gammal individ av arten Homo sapiens.

Artiklen fortsätter på nästa sida >>

TIDPUNKTEN ÄR I PRINCIP slumpvis vald. Detta synsätt gör att abortlagen inte kränker människan – det handlar ju per definition inte om människor (annat än i biologiskmedicinsk bemärkelse) och man skiljer alltså på att vara människa och att ha ett människovärde. Man formulerar på så sätt tilläggs-kriterier för vem som ska räknas som människa.

Men det finns ett annat viktigt tilläggs-kriterium, invävt i själva indikationen för "social abort", nämligen att föräldrarna inte önskar barnet. Ett önskat barn räknas givetvis som en fullvärdig människa redan när graviditeten är ett faktum. Ett barn som befinner sig i livmodern hos en kvinna som önskar sitt barn har ett helt och odelbart människovärde. Ett barn som befinner sig i livmodern hos en kvinna som inte planerat eller önskat barn har inget människovärde alls. Således inför man det betydelsefulla tilläggs-kriteriet att barnet ska vara önskat. Denna totala relativisering av barnets människovärde vilar på vad en, två eller möjligtvis ett fåtal människor tycker. Det tyckandet är av personlig, "privat" natur men också en återspeglning av samhällets inställning – detta på grund av den normerande effekt som en rådande lag har.

Slutsatserna av detta blir att mänskligt liv har ett värde om det är önskat, oavsett tidpunkt (strikt juridiskt dock endast efter utgången av vecka 18 i livet), eller om det är äldre än arton veckor, oavsett om det är önskat eller ej. Tidpunkten och hur önskad man är kommer alltså att bli kriterier för att kunna betraktas som människa. Betraktat på detta vis blir den syn på människovärdet som abortlagen uttrycker intellektuellt sett synnerligen svårsmält.

Den dag är kanske inte långt borta när till exempel svårt psykiskt sjuka kommer att utpekas som objekt lämpliga för avlivning. Fosterdiagnostiken, som i sin sämsta form letar efter fel hos det väntade barnet, har mäktiga förespråkare som utan tvivel kommer att märkas alltmör i debatten. Forskningen på embryonala stamceller utgör ett allvarligt övertramp på principen att en människa aldrig ska offras för att andra människors intressen ska gagnas.

NÄR MAN TALAR om dödshjälp avser man oftast en gammal eller svårt sjuk människa som inte kan få lindring av sin ångest eller smärta och som begär att få slut på lidandet. Kritiker av för att göra beskrivningen mer adekvat och mindre positivt laddad. Notera att också förespråkare för ett sådant dödande är mycket noga med att två kriterier ska vara uppfyllda – åtminstone initialt. Det krävs att den som ska bli föremål för dödandet dels själv begär det, alltså fattar ett eget beslut, är självbestämmande, dels att det måste föreligga en svår, plågsam och/eller livshotande sjukdom, som inte kan botas eller i rimlig mån lindras. När dessa kriterier är uppfyllda, menar förespråkarna, kan dödandet verkställas. Då anser man att det är legitimt att släcka mänskligt liv. Människovärdet respekteras, menar man, eftersom det är en persons egen vilja som respekteras.

Artiklen fortsätter på nästa sida >>

NÄR VI TALAR hoten mot människovärdet i vår tid, som alltså har stora likheter med nazisternas framfart, framträder några uppenbara gemensamma nämnare. Som redan beskrivits handlar det först och främst om föreställningen att det finns människor som inte bör få leva. Man kan förneka dem deras människovärde – eller i nyttoetiska termer förklara dem oönskade eller skadliga för den allmänna nyttan. Därav följer åsikten att man får eller rent av bör göra sig av med dessa människor och ibland använder man då inte alls termen "människa".

MODER TERESA HÖR till de människor som allra mest kärnfullt uttryckt kopplingen mellan abort, som liggande i strid med det absoluta människovärdet, och konsekvenserna för samhället och världen i stort. När Moder Teresa mottog Nobels fredspris 1979 sa hon bland annat: "Det är en sak jag känner att jag måste dela med er alla. Det största hotet mot freden i dag är det oskyldiga ofödda barnets rop. För om en mor kan döda sitt eget barn i sitt eget sköte, hur mycket mer kan då inte du och jag döda varandra?" Därmed anknöt hon också till de ord som vi inledde denna artikel med: *"Erkännandet av det inneboende värdet hos alla medlemmar av människosläktet... är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen."*

"Erkännandet av det inneboende värdet hos alla medlemmar av människosläktet... är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen."

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna

Argumenten för att vissa människor saknar värde varierar mellan olika kulturer och tider. Argumenten för att man får eller bör göra sig av med människor kan också se olika ut. För dem som drabbas spelar dock argument och motiv ganska liten roll.

ur Ja till Livets tidning enim, nr 1, 2005

Tomas Seidal är medicine doktor, överläkare och verksamhetschef vid Länssjukhuset i Halmstad, samt styrelseledamot i Ja till Livet.

*"I Ordet var liv, och livet var människornas ljus.
Och ljuset lyser i mörkret, och mörkret har inte övervunnit det."*

Joh 1:4-5

Allt fler kyrkor firar den tredje söndagen i Advent som en Livets Söndag, där man låter gudstjänstfirandet centreras kring tacksamheten och beskyddandet av livets gåva. Genom detta idéunderlag vill Ja till Livet och Svenska Evangeliska Alliansen vara med och uppmuntra fler församlingar att uppmärksamma dagen i glädje inför värnande om livet. Idéunderlag finns att skriva ut på www.livetssondag.se.

© Ja till Livet 2012